МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра менеджменту

«Допущено до захисту»

«____» _____ 20___ р.

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент

_____ Наталія ВЕРНЮК

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

БАКАЛАВРА

«УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ТОВ «АГРОПЛАНТ» УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконав: студент IV курсу, 41-м групи

спеціальності 073 «Менеджмент»

СУЛИМА Євгеній Петрович

Керівник: к.е.н., доцент

МОВЧАНЮК Анастасія Валентинівна

Умань – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП……

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА……..

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «АГРОПЛАНТ» УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ……..

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В ТОВ «АГРОПЛАНТ» УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ……..

ВИСНОВКИ……

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……...

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах воєнного стану в Україні аграрний сектор продовжує відігравати ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни та її економічної стабільності. Водночас аграрні підприємства стикаються з безпрецедентними викликами: порушення логістичних ланцюгів, дефіцит трудових ресурсів, знищення інфраструктури, ризики окупації або ведення бойових дій на територіях виробництва. У таких умовах особливої ваги набуває питання залучення інвестицій, адже саме інвестиційні ресурси дозволяють адаптуватися до нових умов, модернізувати виробництво, впроваджувати інновації та забезпечувати конкурентоспроможність.

Інвестиційна привабливість аграрного підприємства в умовах нестабільності визначається не лише традиційними економічними показниками, а й здатністю ефективно управляти ризиками, підтримувати прозорість та довіру з боку потенційних інвесторів, а також адаптуватися до змін нормативно-правового середовища, що постійно трансформується у воєнний період. Управління інвестиційною привабливістю стає ключовим фактором виживання та розвитку підприємства, формуючи основу для післявоєнного відновлення галузі та економіки країни загалом.

З огляду на викладене, актуальність дослідження зумовлена потребою у вдосконаленні підходів до управління інвестиційною привабливістю аграрних підприємств з метою підвищення їхньої ефективності та стійкого розвитку. Обрана тема є важливою, оскільки дозволяє всебічно проаналізувати чинники, що впливають на інвестиційну привабливість, та визначити шляхи її покращення. Результати дослідження сприятимуть формуванню ефективних управлінських рішень, зміцненню фінансової бази сільськогосподарських підприємств, розширенню інвестиційних можливостей, а також підвищенню загальної конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних основ та практичних аспектів управління інвестиційною привабливістю аграрного підприємства, а також розробка пропозицій щодо її підвищення на прикладі ТОВ «Агроплант» Уманського району Черкаської області.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі *завдання:*

– узагальнити теоретичні підходи до розуміння інвестиційної привабливості підприємства;

– розглянути чинники, що формують інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств;

– охарактеризувати господарську діяльність ТОВ «Агроплант» та здійснити оцінку його інвестиційної привабливості;

– визначити проблеми та бар'єри, що стримують залучення інвестицій в аграрну сферу та розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління інвестиційною привабливістю аграрного підприємства.

Об'єктом дослідження є система управління інвестиційною привабливістю аграрного підприємства ТОВ «Агроплант» та шляхи її вдосконалення.

Предметом дослідження є сукупність методів та інструментів управління інвестиційною привабливістю на прикладі ТОВ «Агроплант» як засіб підвищення ефективності його функціонування та розвитку.

Методи дослідження. У процесі підготовки дипломної роботи було використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, індукція та дедукція, економіко-статистичний аналіз, графічний метод, порівняльний аналіз, монографічний та аналітичний підхід. Теоретичною основою дослідження слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців з питань інвестиційної діяльності, законодавчі та нормативні документи, а також внутрішня фінансово-господарська звітність ТОВ «Агроплант».

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості застосування розроблених рекомендацій для підвищення ефективності управління інвестиційною привабливістю ТОВ «Агроплант», що сприятиме зміцненню його ринкових позицій та покращенню економічних результатів діяльності.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиції відіграють ключову роль у забезпеченні економічного зростання, підвищенні конкурентоспроможності підприємств та модернізації національного виробництва. Вони слугують основою для впровадження інновацій, створення нових робочих місць і зміцнення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Саме тому питання формування сприятливих умов для інвестування та підвищення інвестиційної привабливості підприємств є надзвичайно важливими як для мікро-, так і для макрорівня управління.

У сучасних умовах, коли економіка України перебуває під значним тиском через військові дії, проблема залучення інвестицій набуває нової актуальності. Порушення виробничих ланцюгів, знищення інфраструктури та зростання ризиків для бізнесу вимагають глибшого розуміння чинників, що визначають інвестиційну привабливість підприємств. Разом із тим, післявоєнне відновлення потребуватиме масштабних капіталовкладень, зокрема в ті галузі, що мають потенціал стати рушієм економічного зростання.

Однією з таких стратегічно важливих сфер є аграрний сектор. Україна традиційно виступає як один із провідних гравців на світовому аграрному ринку, а її сільське господарство має потужну ресурсну базу. Саме агропромисловий комплекс може стати основою економічного відновлення держави у повоєнний період, за умови ефективного залучення інвестицій і підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

У цьому контексті особливу роль відіграють інвестиції, які є ключовим механізмом забезпечення сталого розвитку галузі. Розуміння їхньої сутності, форм і економічного значення дозволяє глибше усвідомити шляхи модернізації аграрного сектору та його інтеграції в сучасну економічну систему. Інвестиції, з економічної точки зору, є формою довгострокового вкладення капіталу з метою отримання прибутку або досягнення соціально-економічного ефекту.

Вони охоплюють як матеріальні, так і нематеріальні ресурси, спрямовані на розвиток виробництва, оновлення основних засобів, впровадження інновацій та підвищення ефективності господарської діяльності (рис.1.1).

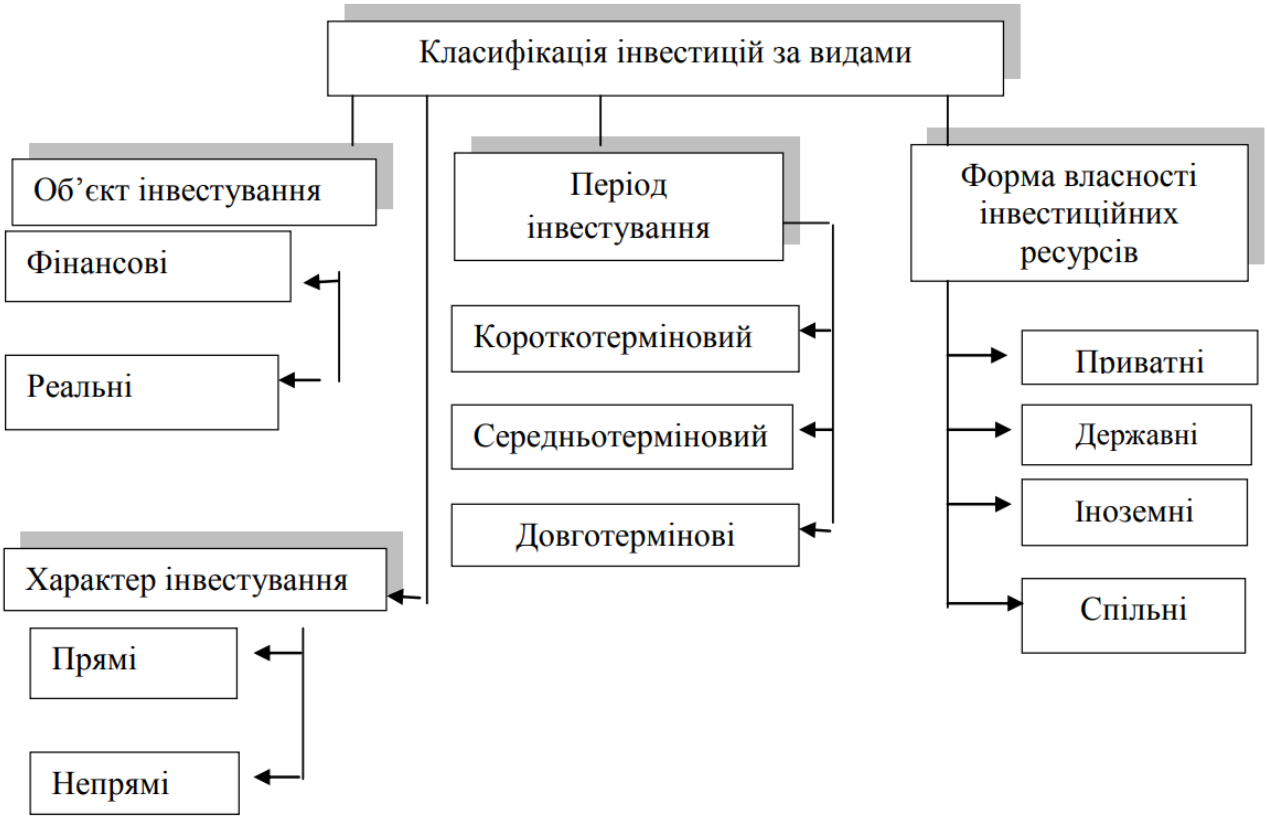

Рис. 1.1. Класифікація інвестицій за видами в господарській діяльності

Інвестиції виступають рушієм структурної трансформації економіки, стимулюють зростання продуктивності праці та забезпечують інтеграцію вітчизняних підприємств у глобальні ланцюги доданої вартості. Вони не лише забезпечують ресурсну підтримку модернізації виробництва, але й формують підґрунтя для довгострокового економічного зростання та зміцнення конкурентних позицій як на національному, так і на міжнародному рівнях.

З огляду на багатовимірний вплив, інвестиції мають надзвичайно важливе значення для розвитку підприємств, галузей, регіонів і країни в цілому. Їхня потенційна здатність генерувати прибуток як для інвестора, так і для об'єкта інвестування поєднується з властивістю трансформуватися у різні форми активів, що забезпечують економічний, соціальний та екологічний ефекти. Інвестиції спрямовані на оновлення виробничих ресурсів,

впровадження інновацій, зниження ризиків та досягнення конкретних стратегічних цілей.

Крім того, інвестиційні процеси тісно пов’язані з прибутком, соціальними результатами та екологічною безпекою. Навіть у кризових умовах вони можуть виступати інструментом стабілізації та розвитку суб’єктів господарювання. На рисунку 1.2. відображено ключові властивості інвестицій як системного чинника зростання та оновлення економіки.

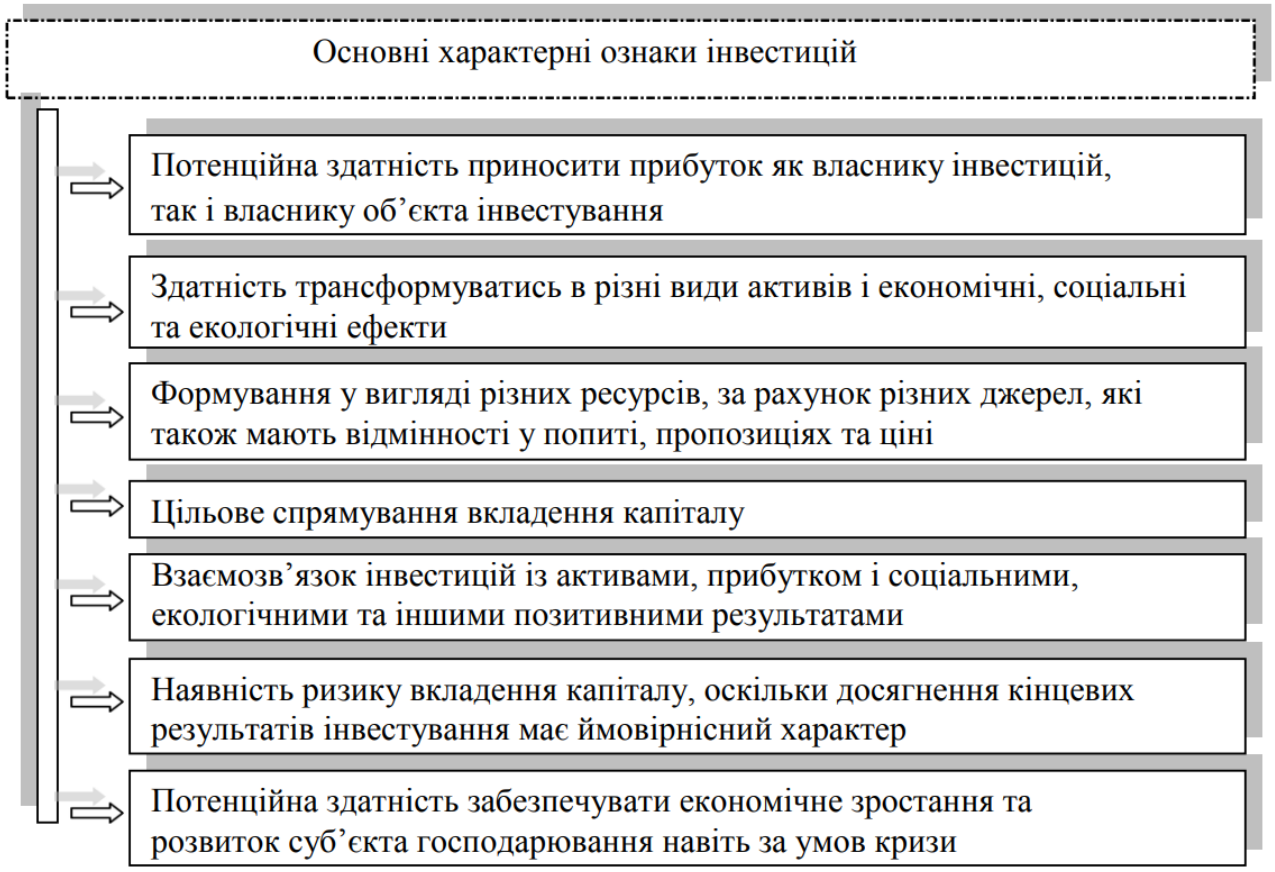

Рис. 1.2. Ключові ознаки інвестицій у контексті розвитку підприємств

Реалізація інвестиційних процесів неможлива без ретельної оцінки привабливості об’єктів інвестування з погляду потенційних інвесторів. Саме тому важливого значення набуває категорія інвестиційної привабливості підприємства, яка потребує ґрунтовного теоретичного осмислення. Вона відображає здатність суб’єкта господарювання викликати зацікавленість у внутрішніх і зовнішніх інвесторів, а також виступати надійним і дохідним

напрямом для капіталовкладень. Рівень інвестиційної привабливості формується під впливом цілого спектра як внутрішніх (фінансова стабільність, управлінська ефективність, інноваційний потенціал), так і зовнішніх (політична ситуація, регуляторне середовище, макроекономічна стабільність) чинників.

Водночас інвестиційна привабливість не обмежується лише здатністю підприємства або країни залучати фінансові ресурси ззовні. Це також важливий інструмент стимулювання економічної динаміки, підвищення продуктивності та зміцнення конкурентоспроможності національної економіки. Її рівень визначається системною оцінкою фінансового, економічного, правового та інституційного середовища, в якому функціонує об’єкт інвестування. Важливими факторами є передбачуваність політичного курсу, ефективність правозастосування, розвиток інфраструктури, доступ до фінансових ресурсів та наявність умов для отримання стабільного прибутку.

Для України, як на загальнодержавному рівні, так і в регіональному чи галузевому контексті, надзвичайно актуальним залишається створення прозорого, надійного та сприятливого інвестиційного клімату. Особливо у повоєнний період важливо забезпечити стабільність політичної системи, ефективність судового захисту прав інвесторів, а також оновити нормативно-правову базу задля формування відкритого і конкурентного ринку. Тільки за таких умов можна забезпечити стале зростання економіки, підвищити довіру інвесторів і активізувати капіталовкладення у ключові галузі.

Поняття «інвестиційна привабливість підприємства» почало формуватися в науковій економічній думці ще у середині XX століття, в рамках розвитку теорій капіталовкладень, ефективності виробництва та механізмів фінансового стимулювання. На початковому етапі дослідження мали переважно теоретичний характер і зосереджувалися на аналізі чинників, що впливають на рішення інвестора про вкладення коштів у той чи інший об'єкт. З плином часу концепція інвестиційної привабливості зазнала еволюції,

адаптуючись до змін у глобальній економіці, розвитку ринкових відносин та ускладнення фінансових механізмів.

Упродовж останніх десятиліть науковці та практики приділяють дедалі більше уваги як теоретичному осмисленню сутності цієї категорії, так і її прикладному значенню в процесі прийняття управлінських рішень. Сучасні дослідження в галузі економіки, фінансів та стратегічного менеджменту розглядають інвестиційну привабливість підприємства як багатовимірну характеристику, що охоплює фінансові, виробничі, організаційні, управлінські та навіть соціально-екологічні аспекти діяльності суб'єкта господарювання.

На рівні вітчизняного законодавчого поля офіційне визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства» закріплено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23.02.1998 року, у якому викладено Методику інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства та організації.

У зазначеному документі інвестиційна привабливість трактується як рівень відповідності підприємства вимогам та очікуванням потенційних інвесторів, що оцінюється на основі комплексу показників, зокрема інтегрального узагальненого коефіцієнта.

Загалом, у науковій літературі немає єдиного універсального підходу до тлумачення даного поняття. Різні автори акцентують увагу на окремих аспектах – фінансовій стійкості, рентабельності, інноваційній спроможності, репутаційних ризиках або зовнішньому середовищі. Проте всі визначення, незважаючи на розбіжності, доповнюють одне одного, формуючи ширше уявлення про суть інвестиційної привабливості.

У таблиці 1.1 наведено порівняльний аналіз різних наукових підходів до визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства», що дає змогу узагальнити основні теоретичні позиції щодо цього питання.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства»

Науковці	Визначення
Алєксєєнко Л.М.	узагальнена характеристика переваг та недоліків окремих суб'єктів інвестування з точки зору конкретного інвестора згідно зі сформованими ним критеріями;
Аранчій Д.С.	система різноманітних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, що зумовлюють у своїй сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції у певній країні, регіоні, галузі, на підприємстві;
Гайдуцький А.П.	порівняльна оцінка з конкурентами за низкою характеристик (ресурсною, збутовою, інфраструктурною, регуляторною, економічною) по кожному з напрямів інвестиційної привабливості для її кількісного виміру та оцінки;
Іванов А.П.	сукупність економічних і фінансових показників підприємства, що визначають можливість одержання максимального прибутку в результаті вкладення капіталу при мінімальному ризику вкладення коштів;
Козаченко Г.В.	інтегральна характеристика підприємства з позиції перспектив розвитку, ефективності використання ресурсів і активів, їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості, а також значення низки неформальних показників;
Майорова Т.В.	інтегральна характеристика з точки зору наявного фінансового стану, можливостей розвитку техніко-економічного та організаційного рівня виробництва, соціальної безпеки та інформаційної забезпеченості;
Юхимчик С.В.	фінансово-майновий стан підприємства, ефективність використання його ресурсів, а також якісні характеристики: професійні здатності керівництва, галузева та регіональна приналежність підприємства, стадія життєвого циклу, добросовісність підприємства як партнера.

Аналіз існуючих підходів до визначення сутності інвестиційної привабливості підприємства дає змогу класифікувати їх на кілька основних

груп. Залежно від наукового підходу, інвестиційну привабливість можна розглядати:

- як передумову розвитку підприємства;
- як умову, що забезпечує зацікавленість інвестора;
- як сукупність кількісних та якісних показників;
- як індикатор ефективності здійснених інвестицій.

Проте низка трактувань є комплексними та поєднує риси кількох підходів, що свідчить про багатогранність і складність цієї економічної категорії.

Отже, узагальненим визначенням поняття «інвестиційна привабливість підприємства» є система взаємопов'язаних факторів, аналіз яких дозволяє оцінити потенціал об'єкта інвестування щодо отримання очікуваного економічного або соціального ефекту при мінімальному рівні ризику.

Визначення інвестиційної привабливості є важливою складовою у процесі прийняття рішень про вкладення капіталу. Для розробки ефективної методики оцінювання даного показника необхідно враховувати всі чинники, які прямо чи опосередковано впливають на результативність інвестицій. Наукові джерела та практичні дослідження дозволяють виділити як кількісні, так і якісні фактори, що визначають рівень інвестиційної привабливості (рис.1.3). З метою їх систематизації доцільно проводити факторний аналіз, у межах якого окремі показники об'єднуються у змістовні групи, що полегшує загальну оцінку та прийняття рішень інвестором.

Побудова рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємства передбачає аналіз таких параметрів, як прибутковість діяльності, виробничий потенціал, ефективність використання ресурсів, структура та джерела фінансування, ринкові позиції підприємства, ділова репутація, рівень інноваційності тощо. Важливим є також врахування не лише поточного стану підприємства, а й динаміки його розвитку в умовах змін зовнішнього середовища.

Рис. 1.3. Фактори інвестиційної привабливості підприємства

На рисунку 1.3 чинники, що формують інвестиційну привабливість підприємства, згруповані за трьома напрямами, що дозволяє комплексно оцінити потенціал підприємства з точки зору прибутковості, ринкової позиції та прозорості управління.

Формування інвестиційної привабливості залежить від широкого спектру факторів, які можна умовно поділити на групи: політичні, економічні, правові, соціальні, екологічні, організаційні, інфраструктурні, технологічні, споживчі, криміногенні, фінансові, ресурсні та трудові. Усі ці фактори поділяються на ті, що мають прямий або опосередкований вплив на рішення потенційного інвестора (табл.1.2).

Таблиця 1.2.

Класифікація чинників, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства

Внутрішні чинники (прямий вплив)	Зовнішні чинники (непрямий вплив)
Фінансово-економічні стимули – зменшення або скасування певних податкових зобов'язань для інвесторів, які вкладають кошти у визначені напрями діяльності чи території; надання дотацій, субсидій, грантів для фінансування інвестиційних витрат.	Географічне положення – оцінка транспортної доступності, близькості до постачальників ресурсів та споживачів, вплив рівня зайнятості населення і безробіття у регіоні, а також вартість оренди земельних ділянок.
Трудовий потенціал – рівень заробітної плати, кваліфікаційна структура персоналу, продуктивність праці, наявність кадрових резервів.	Політична ситуація – стабільність політичного режиму, частота змін влади, рівень довіри до інституцій, ризики політичних конфліктів.
Інноваційна активність – ступінь впровадження новітніх технологій, технічних рішень і сучасних підходів до управління, виробництва та продукції	Регуляторна база – наявність прозорих норм оподаткування, законодавчих пільг, доступ до кредитних ресурсів, чіткість амортизаційної та інвестиційної політики.
Маркетингові характеристики – аналіз місткості ринку, оцінка ринкових потреб, динаміка попиту, прогнозування інвестиційних потреб підприємства.	Екологічні вимоги – відповідність діяльності підприємства стандартам охорони довкілля, дотримання санітарних та гігієнічних норм, екологічна відповідальність.
Фінансовий стан – рівень платоспроможності, фінансова стійкість, рентабельність та інші показники економічної ефективності.	Грошово-кредитна політика – вплив інфляції, стабільність національної валюти, доступність банківських послуг, загальна макрофінансова стабільність.
Конкурентоспроможність – здатність підприємства утримувати позиції на ринку завдяки якості продукції, ціновій політиці та ефективності виробництва.	Демографічна ситуація – рівень забезпеченості робочою силою, її якість, мобільність та вартість.
Оцінка споживчих характеристик – ступінь задоволення ринку продукцією підприємства, її якість, відповідність потребам споживачів	Рівень взаємодії з державними інституціями – доступність дозвільних процедур, прозорість адміністративних послуг, зручність ведення господарської діяльності.

Особливої уваги заслуговують інституційні умови, зокрема сприятливість бізнес-клімату, прозорість взаємодії з державними органами, стабільність нормативно-правової бази. У багатьох випадках саме ці чинники відіграють вирішальну роль у прийнятті остаточного інвестиційного рішення.

Недостатній рівень дослідження впливу бізнес-клімату на інвестиційну привабливість науковцями залишає прогалини у розумінні цього важливого аспекту. Тим часом, з огляду на практичний досвід, можна стверджувати, що інвестори висувають високі вимоги до якості інституційного середовища та активно аналізують можливі ризики ще до початку інвестиційного процесу.

До основних негативних чинників, які можуть знижувати інвестиційну привабливість підприємства, належать: фінансова нестабільність, низький професійний рівень управлінського персоналу, неефективне управління активами, відсутність об’єктивної інформації про фінансово-господарське становище як самого підприємства, так і його контрагентів. У свою чергу, інвестиційні ризики супроводжують процес прийняття рішень на всіх етапах: від первинного аналізу об'єкта до реалізації проекту.

Забезпечення повної, достовірної та своєчасної інформації для потенційного інвестора є критично важливим завданням. Така інформація має включати не лише переваги інвестиційного об'єкта, але й глибокий аналіз можливих ризиків і загроз. Раціональне інвестиційне рішення ґрунтується на комплексному вивченні макроекономічного та політичного середовища, аналізі реалізованих раніше проєктів, змін у нормативно-правовій базі, а також на прогнозах розвитку відповідного регіону, галузі чи країни в цілому.

При цьому оцінка інвестиційної привабливості тісно пов’язана з такими ключовими поняттями, як інвестиційний потенціал, інвестиційна активність та інвестиційний ризик підприємства. Інвестиційний потенціал характеризується наявністю фінансових та економічних ресурсів, що можуть бути залучені з внутрішніх або зовнішніх джерел, і здатністю ефективно їх використовувати для досягнення стабільного розвитку підприємства. Інвестиційна активність відображає рівень зацікавленості суб’єкта господарювання у залученні

довгострокових капіталовкладень. Водночас інвестиційний ризик означає ймовірність того, що реалізація інвестиційного потенціалу буде неповною через несприятливі зовнішні або внутрішні фактори, що, у свою чергу, може призвести до фінансових втрат або зменшення капіталу.

Крім того, варто враховувати, що інвестиційна привабливість класифікується за рядом критеріїв, зокрема за рівнем оцінювання, чинниками формування, часовою перспективою та галузевою специфікою. Ці аспекти деталізовано представлено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Класифікація видів інвестиційної привабливості

Критерій класифікації	Типи інвестиційної привабливості
За рівнем оцінювання	– На мікрорівні: інвестиційна привабливість конкретного підприємства або окремого інвестиційного проєкту.; – На макрорівні: привабливість країни, регіону або певної галузі економіки для інвестування.
За чинниками впливу	– Абсолютна: ситуація, коли інвестиції не зустрічають жодних обмежень з боку середовища або інвестора; – Відносна: формується за наявності певних бар'єрів чи обмежень, що впливають на процес інвестування.
За часовою ознакою	– Довгострокова (перспективна): передбачає можливість інвестування у майбутньому за певних умов; – Поточна: базується на аналізі поточного стану об'єкта інвестування; – Оціночна (потенціальна): використовується для прогнозування майбутньої привабливості на основі наявних тенденцій.
За галузевою належністю	– Привабливість у промислових секторах, таких як машинобудування, авіація, транспорт; – Привабливість у сферах будівництва, торгівлі та суміжних напрямках підприємницької діяльності.

Таким чином, інвестиційна привабливість підприємства постає як багатогранна економічна категорія, що формується під впливом широкого спектра внутрішніх і зовнішніх чинників. Її сутність не обмежується лише фінансовими показниками, а охоплює також організаційні, ринкові, правові, управлінські та інституційні аспекти. Узагальнення існуючих наукових підходів дозволило систематизувати основні трактування поняття та виокремити чотири ключові підходи до його інтерпретації.

Результати дослідження підтверджують, що інвестиційна привабливість є важливою передумовою для забезпечення стабільного розвитку підприємства, залучення капіталу та підвищення його конкурентоспроможності. Комплексна оцінка чинників, що її формують, дає змогу інвесторам ухвалювати обґрунтовані рішення щодо доцільності вкладення коштів, враховуючи не лише потенційні вигоди, але й можливі ризики. Отже, розуміння сутності інвестиційної привабливості є необхідною умовою ефективного управління інвестиційними процесами як на рівні підприємства, так і на рівні галузі чи держави в цілому.

РОЗДІЛ 2.
АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «АГРОПЛАНТ» УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Товариство з обмеженою відповідальністю «Агроплант» (на далі ТОВ «Агроплант») - сільськогосподарське підприємство, створене в листопаді 2005 року, здійснює свою виробничу діяльність в с. Юрківка Паланської сільської територіальної громади Уманського району. За місцем розташування господарство знаходиться за 25 км від районного центру м. Умань, в південно-західній частині Уманського району.

Метою діяльності товариства є здійснення виробничо-господарської та комерційної діяльності спрямованої на отримання прибутку, розвиток підприємства. Основними напрямами та видами діяльності ТОВ «Агроплант» є: вирощування зернових та технічних культур, вирощування ягід та фруктів, розведення кролів та вирощування свійської птиці, здійснення оптової та роздрібної торгівлі сільськогосподарської продукції власного виробництва, надання допоміжних послуг діяльності у рослинництві та інших пов’язаних видів діяльності агровиробництва.

Здійснення виробничої діяльності ТОВ «Агроплант» проводиться на орендованих земельних ділянках приватної та комунальної власності загальної площі 1545 га (орні землі –рілля), близько 10 га землі сільськогосподарського призначення, які є власністю товариства (на даних земельній площі закладений ягідник – лохина 7,3 га, до 3 га складають площі під кролівничим комплексом).

Територія земельних ділянок – польових масивів знаходяться в правобережній зоні західного Лісостепу. Рельєф земельних площ в основній частині рівнинний, з незначними ділянками із схилами в межах 10 градусів.

Територія регіону де знаходиться господарство відноситься до другої агрокліматичної зони. Клімат – помірно континентальний, характеризується помірною та недостатньою вологістю. Середня температура повітря за рік

становить 8,2°С. Тривалість періоду з середньодобовою температурою повітря вище 5°С, що прийнято вважати екологокліматичним показником вегетативного періоду росту культур, в даній території триває з першої декади квітня до кінця третьої декади жовтня, вище 10°С – з третьої декади квітня по першу декаду жовтня, в період з третьої декади травня по першу декаду вересня середньодобова температура повітря складає вище 15°С.

Ґрунтовий покрив представлений темно-сірими опідзоленим на лесі та чорноземи опідзолені. Температурний режим повітря та наявні ґрунти сприятливо відзначаються на вирощуванні сільськогосподарських культур, що і забезпечує ТОВ «Агроплант» стале та інтенсивне виробництво рослинницької агарної продукції .

Засновником ТОВ «Агроплант» та його директором є Мордач Олександр Андрійович. Підприємство створене у 2005 році з «нуля», не використовуючи виробничу базу реформованого колективного сільськогосподарського підприємства (КСП) «Юрківка», так як неефективне господарювання протягом 2000-2004 років правонаступника реорганізованого КСП «Юрківка» - СВК «Юрківка» призвело до банкрутства сільськогосподарського підприємства. Відсутність фінансових та матеріальних ресурсів не дозволяло СВК «Юрківка» здійснювати виробничі процеси, проводити розрахунки із сплати податків, заробітної плати працівникам підприємства, виплачувати орендну плату за орендовані земельні частки (паї) та землі державної власності. Власники земельних часток (паїв), а це 624 особи у 2005 році переуклали договори оренди на загальну площу землі 1560 га із ТОВ «Агроплант». Новий орендар земельних паїв зацікавив орендодавців землі планом розвитку сільськогосподарського виробництва, розмірами орендної плати за оренду земельних ділянок (на час укладання договорів 2005 року 2,5% (середній розмір по району складав 1,5%)), створенням нових робочих місць, як на основному виробництві до 50 осіб так і на сезонному виробництві до 150 осіб. З метою залучення інвестиційних коштів на становлення господарської діяльності ТОВ «Агроплант» протягом 2005-2015 років співпрацював із

відомим українським виробником посівного матеріалу: насіння соняшника, кукурудзи, пшениці, гороху, сої це Агрофірма «Сади України».

Агрофірма «Сади України» почавши у 1969 році своє сільськогосподарське виробництво із закладання першого саду унікальної колекції груш, яблунь, абрикос, персиків, черешень в Нікопольському районі Дніпропетровської області на площі 250 га. Розширюючи свою діяльність, компанія з 1991 року розпочала новий вид діяльності з виробництва посівного матеріалу сільськогосподарських культур. Соняшник і кукурудза – перші культури в асортименті агрофірми, гібриди яких були представленні на аграрному ринку насіння України. Для проведення селекційної роботи по створенню і використанню генетичного потенціалу нових гібридів соняшника, кукурудзи, сої, які були б адаптовані для вирощування в різних кліматичних зонах України ТОВ «Сади України» з 1999 року почали активно співпрацювати із аграріями різних регіонів України. Створення високопродуктивних гібридів насіннєвого фонду, адаптованих до різних кліматичних умов нашої країни, сприяло забезпеченню стійкості насіннєвого матеріалу до більшості рослинних хвороб, а отже підвищувало попит на насіння компанії. Перша співпраця з аграріями центральної частині України Агрофірми «Сади України» реалізувалась за рахунок інвестиційного проекту з ТОВ «Агроплант» с. Юрківка Уманського району Черкаської області. На земельних ділянках ТОВ «Агроплант» вирощувався насіннєвий матеріалу кукурудзи та соняшника.

Технологія тримання гібридного насіння кукурудзи має свої особливості. Висівають материнську і батьківську форми в співвідношення 3 до 1. Рослини материнської форми запилюють пилком батьківської форми. Це й процес здійснюється ручною працею, а отже потребує достатньо значної кількості найманих працівників.

Інвестиційна співпраця для ТОВ «Агроплант» із Агрофірмою «Сади України» сприяла матеріальному та фінансовому становленню господарству. Агрофірма «Сади України» надавали ТОВ «Агроплант» насіння,

сільськогосподарську техніку, товариство «Агроплант» в свою чергу забезпечував виробничі процеси земельними та трудовими ресурсами. В сезон здійснення запилювання кукурудзи різних сортів ТОВ «Агроплант» залучали на роботу сільських жителів від 150 до 200 осіб.

Інвестиційна діяльність це сукупність практичних дій та заходів учасників інвестиційного процесу щодо здійснення інвестицій для одержання економічного ефекту від діяльності: розвиток виробництва, отримання доходу або прибутку. Реалізація протягом десяти років інвестиційного проекту був економічно взаємовигідним як для Агрофірми «Сади України» так і для ТОВ «Агроплант». Агрофірма «Сади України» отримувала площі для вирощування та селекції власних гібридів насіння кукурудзи і соняшника, ТОВ «Агроплант» придбавав матеріальні ресурси (сільськогосподарську техніку, агрегати, машини), формував кадри, одержував технологічні навики агротехнологій.

ТОВ «Агроплант» за рахунок вдалої реалізації стратегії інвестиційної взаємодії забезпечував власне ефективне виробництво. За законами економічної дії-забезпечення об'єктивної економічної ефективності виробництва, має ґрунтуватись на критеріях ефективного/раціонального застосування сукупності вкладень: матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Сільськогосподарське виробництво це діяльність підприємства з виробництва біологічної продукції рослинного та тваринного походження. Ефективність сільськогосподарського виробництва характеризується рівнем отриманої урожайності вирощуваних культур, продуктивністю тваринницької галузі, що в загальному має відображати збільшення обсягів реалізації товарної сільськогосподарської продукції та отримання від цього фінансового прибутку.

Економічна ефективність ведення агробізнесу напряму залежить від напрямів виробництва, обсягів виробництва якісної продукції та рівня попиту на неї. Попит на сільськогосподарську продукцію завжди є і буде, адже це стратегічні товари продовольчого забезпечення населення, як окремої країни

так і світової харчової безпеки. Проте необхідно зазначити, що ведення агробізнесу потребує постійного маркетингового дослідження за видами сільськогосподарської продукції, яка поставляється на аграрний ринок, так як від попиту та пропозицію відповідної сільськогосподарської продукції залежить ефективність та рівень прибутковості кожного окремого сільськогосподарського виробника. Аграріям важливо не зосереджуватись на виробництві одного чи декількох видів продукції, адже перенасичення аграрного ринку одним із видів продукції спричиняє збільшення пропозиції над попитом, що в свою чергу знижує ціну на такий товар, а отже економічний ефект виробника такої продукції понижується, а той призводить до збитковості продукції.

Керівництво ТОВ «Агроплант» розробляючи стратегію розвитку господарства, спрямовують свою діяльність на різноманітність виробництва продукції і насамперед аналізуючи внутрішній ринок на продукцію харчування запроваджують на власному виробництві поряд з традиційним вирощуванням зернових та технічних культур розвиток ягідництва та кролівництво.

Досліджуючи насиченість внутрішнього ринку на предмет забезпеченості населення м’ясом кроля, ТОВ «Агроплант» в 2015 році ввели у реалізацію власний інвестиційний проект – кролівництво, плановою річною потужністю вирощування кролів до 30 тис. голів. З 2018 року було введено проект з вирощування лохини на площі майже 8 га.

Під спеціалізацією сільськогосподарського виробництва, слід розуміти, зосередження власної діяльності господарюючої структури на виробництві визначених видів продукції, які в найкращій мірі відповідають наявним виробничо-матеріальним та трудовим ресурсам господарства, економічним умовам та попиту споживачів на дану продукцію.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Агроплант» за 2022-2024 роки наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка основних економічних показників виробництва ТОВ «Агроплант» за 2022-2024 роки

Показники	од. вим.	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024 р. до 2022 р	
					+,-	%
Сільськогосподарські угіддя	га	1355	1320	1320	-35	97,4
в ч.ч. рілля	га	1340	1305	1305	-35	97,4
Середньорічна чисельність працюючих	осіб	56	58	59	3	105,4
в т.ч. зайнятих в с/г виробництві	осіб	40	42	42	2	105,0
Середня вартість основних фондів	тис грн	77615	78003	78393	778,	101,0
Середня вартість оборотних фондів	тис грн	32286	45992	46222	13936	143,2
Вартість валової продукції	тис грн	62329	62952	67988	5659	109,1
у т.ч. рослинництва	тис грн	56595	56594	61190	4595	108,1
% в загальній структурі виробництва продукції	%	90,8	89,9	90	-0,8	99,1
тваринництва	тис грн	5734	6358	6798	1064	118,6
% в загальній структурі виробництва продукції	%	9,2	10,1	10	0,8	108,7
Вартість товарної продукції	тис грн	48700	53570	64284	15584	132,0
Чистий прибуток	тис грн	6460	11715	19283	12823	298,5
Отримано валової продукції на 100 га сільгосп. угідь	тис грн	4600	4769	5151	551	112,0
Продуктивність праці	тис грн	1558	1499	1619	61	103,9
Отримано чистого прибутку на 1 га	грн	4767,5	8875	14608	9840,8	306,4

За даними таблиці 2.1 відзначаємо, що 98,9 % землі, які перебувають у використанні ТОВ «Агроплант» становлять орні землі (рілля), що й визначає рівень спеціалізації господарства, це галузь рослинництва. В структурі виробництва валової сільськогосподарської продукції, продукція галузі

рослинництва складає в межах 90%. Протягом 2022-2024 року виробництво рослинницької продукції в ТОВ «Агроплант» щорічно демонструє динаміку росту і у 2024 році ріст порівняно із 2022 роком склав 9,1%, або в грошовому еквіваленті плюс 5659 тис грн.

Започаткований у 2015 році інвестиційний проект з вирощування кролів, успішно розвивається в господарстві, що засвідчують показники росту виробництва продукції тваринництва за останні три роки. Так у 2024 році збільшення валової тваринницької продукції склало плюс 18,6% у порівнянні із виробництвом за 2022 рік.

Чітка організація праці, застосування інвестиційного менеджменту, планування та прогнозування виробництва, все це позитивно впливає на підвищенні економічної ефективності господарської діяльності ТОВ «Агроплант». Протягом досліджуваного 2022-2024 років на підприємстві продуктивність праці працівників зайнятих в сільськогосподарському виробництві зросла на 3,9% (+ 61 тис грн. в розрахунку на одного працюючого), валове виробництво сільськогосподарської продукції в розрахунку на 100 га оброблюваних сільськогосподарських угідь збільшилось на 12% (+ 551 тис грн.).

Дохід від реалізації власної товарної сільськогосподарської продукції в ТОВ «Агроплант» за 2024 рік проти 2022 року зріс на 32%, що в грошовому еквіваленті склало 15584 тис грн.

Чистий прибуток від господарської діяльності ТОВ «Агроплант» протягом аналізованих 2022-2024 років збільшив майже у 3 рази.

Поряд із оптимізацією виробничих витрат на виробництво продукції важливе значення на прибутковість виробничої діяльності в сільському господарстві має цінова політика, яка формує рівень цін на аграрну продукцію. Невеликі – малі та середні підприємства в значній мірі не спроможні впливати на цінову політику аграрного ринку, проте виробляючи якісний та в достатніх обсягах запитуваний товар завжди можуть розраховувати на достойні ціни на свою продукцію.

Порівнюючи цінову політику на основні види рослинницької продукції за період 2022-2024 років, які фіксувались на українському аграрному ринку закупівлі продукції, слід зазначити, наприклад, що ціна на зерно пшениці урожаю 2024 року стартувала від 8 тис грн. за тонну, що на 33% більше за середню сіну реалізації пшениці у 2022 році, коли за тонну зерна пропонували в межах 6 тис грн. У 2024 році ціна закупівлі насіння соняшника «побила» всі рекорди купівельних цін на дану сільськогосподарську продукцію. Ціна за тонну соняшника урожаю 2024 року сягала в межах 26 тис грн., а той доходила до 30 тис грн., проти середньозважених закупівельних щорічних цін 12-15 тис грн. (зростання цін у 2 рази).

Таблиця 2.2

Динаміка посівних площ та урожайності культур ТОВ «Агроплант»

Назва культур	2022 рік			2023 рік			2024рік		
	Площа,га	Структура посівних площ	Урожайність, ц/га	Площа,га	Структура посівних площ %	Урожайність, ц/га	Площа,га	Структура посівних площ %	Урожайність, ц/га
Зернові та зернобобові культури	830	61,9	75,2	820	62,8	73,1	810	62,1	69,6
- озима пшениця	450	33,6	71,9	500	38,3	69,8	480	36,8	72,1
- озимий ячмінь	60	4,5	55,8	50	3,8	54,3	50	3,8	55,3
- ярий ячмінь	67	5,0	46,3	70	5,4	45,8	70	5,4	44,6
-кукурудза	253	18,9	93,4	200	15,3	95,5	210	16,1	75,8
Соя		0,0		50	3,8	31,2	47	3,6	30,5
Ріпак	100	7,5	35	-			-	0,0	
Соняшник	260	19,4	31	250	19,2	35,4	255	19,5	35,8
Цукровий буряк	120	9,0	520	150	11,5	515	158	12,1	530
Кормові культури	30	2,2	х	35	2,7	х	35	2,7	х
Загальна посівна площа	1340	100	х	1305	100	х	1305	100,0	х

Джерело: складене автором за даними статистичної форми Ф-29 « Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду» 2022-2024рр ТОВ “Агроплант»

Аналіз даних таблиці 2.3 дає підстави щодо визначення рівнів спеціалізації галузі рослинництва ТОВ «Агроплант», в якій ключове місце посідають основні культури виробництва, це озима пшениця, кукурудза, соняшник. Середньо річні частки традиційних культур в загальній структурі

посівних площ господарства складають: озима пшениця 33,6-36,8 відсотків, що складає 450-500 га, кукурудза, щорічно висівається в межах 18-16 відсотків посівних площ, а це більше 200 га, соняшник займає трохи більше 19 відсотків (250-260 га).

Враховуючи, що озима пшениця, кукурудза, соняшник є культурами незмінно запитуваними на аграрному ринку так як є основою продовольчого харчування людей та кормовою базою для галузі тваринництва, їх виробництво забезпечує стабільність функціонування господарства. При цьому, в ТОВ «Агроплант» з метою мінімізації можливих ризиків на аграрному ринку щодо падіння цін на дані соснові сільськогосподарські культури: озима пшениця, кукурудза, соняшник, щорічно до 30 відсотків посівних площ відводять під вирощування зернових та технічних культур, таких як ячмінь (озимий та ярий), соя, ріпак, цукровий буряк.

Основною ціллю ведення господарської діяльності є отримання максимального рівня доходу від результатів власного виробництва/ прибутку, саме тому розширення сфери діяльності, виробництво якісних видів продукції, які користуються попитом на ринку і є тими інструментальними діями, заходами щодо досягнення поставлених цілей забезпечення підвищення економічної ефективності та стабільності при веденні підприємницької діяльності.

Ведення агробізнесу в нестійких ринкових умовах (коливання цінової політики на сільськогосподарську продукцію, постійний ріст вартості на засоби виробництва) надзвичайно актуального значення набуває активізація інноваційно-інвестиційної діяльності, оскільки без цього неможливо здійснювати модернізацію виробництва, а отже забезпечувати мінімізацію виробничих витрат.

Результати господарювання в будь-якій галузі бізнесу визначаються наявністю та доцільним застосуванням фінансових ресурсів, які варто вважати кровоносною системою, що підтримує функціонування підприємства. В умовах ринкової системи господарювання ці аспекти мають визначальний

характер, адже від ефективності управління фінансовими ресурсами й капіталом залежить фінансова стійкість та прибутковість підприємства.

Від обсягу капіталу, яким розпоряджається суб'єкт господарювання, від структури капіталу, наскільки вона оптимальна, та від того, наскільки виправдано він перетворюється в основні та оборотні фонди, залежать фінансовий успіх підприємства та результати його діяльності.

За результатами річної фінансової звітності ТОВ «Агроплант» проведений порівняльний аналіз активів та пасивів господарства за 2024 рік до 2022року (таблиці 2.3 та 2.4).

За порівняльними даними 2024 року до 2022 року обліковуваних активів у ТОВ «Агроплант», відзначаємо, що загальний баланс наявних активних ресурсів господарства протягом останніх трьох років збільшився на 9,1 відсотків, що по обліку фінансових активів складає 9175 тис грн. Збільшення активів, перш за все, відбулось за рахунок наявної на кінець кожного звітного періоду залишку не реалізованої готової продукції, наявних виробничих запасів, дебіторської заборгованості за відвантажену продукцію та надані послуги.

Враховуючи, що ціни на сільськогосподарську продукцію в період січня – квітня на наступний рік після збору урожаю зростають від 20% до 50% порівняно із цінами в період масового збору урожаю тієї чи іншої культури, тому господарство до 40% пізніх зернових та технічних культур (насіння соняшника, сої) здійснює їх реалізацію на наступний рік, щоб мати обігові кошти для проведення комплексу весняно-польових робіт. Із виробничими запасами ситуація обернено пропорційна. Із завершенням осіньо-польових робіт ціни на мінеральні добрива, засоби захисту рослин мають тенденцію до пониження (пропозиція перевищує попит), тому господарство здійснює запас виробничих засобів по більш вигідним цінам.

Таблиця 2.3

Порівняльний аналіз активів ТОВ «Агроплант», тис грн

Найменування активів	2022рік	2024 рік	+,- 2024р. до 2022р.	% 2024 р до 2022р.
I Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	9214	9554	340	103,7
Основні засоби	58059	52612	-5447	90,6
первісна вартість	77615	78393	778	101,0
знос	19556	25781	6225	131,8
Довгострокові біологічні активи	1298	1644	346	126,7
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1039	1225	186	117,9
накопичення амортизації довгострокових біологічних активів	259	419	160	161,8
Усього за розділом I	68571	63810	-4761	93,1
II Оборотні активи				
Запаси	27961	38619	10658	138,1
виробничі запаси	5589	7980	2391	142,8
незавершене виробництво	6482	7269	787	112,1
готова продукція	15890	23370	7480	147,1
Поточні біологічні активи	1611	2260	649	140,3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги	2101	4438	2337	211,2
Дебіторська заборгованість з бюджетом	28	56	28	200,0
Гроші та їх еквіваленти	550	815	265	148,2
Інші оборотні активи	35	34	-1	97,1
Усього за розділом II	32286	46222	13936	143,2
Баланс	100857	110032	9175	109,1

Аналізуючи дані таблиці 2.4 проведемо горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «Агроплант». Один із основних розділів балансу пасивів господарства є розділ «Власний капітал», в якому вартісний показник підрозділу «Нерозподілений прибуток» становить 99,9%. Цей показник свідчить про фінансову стійкість підприємства, а порівняльний ріст абсолютного та відносного показника у співвідношенні 2024 року до 2022 року на 1915 тис

грн. або на 2,2% засвідчує поповнення власного капіталу, а отже збільшення добробут власника підприємства.

Таблиця 2.4

Порівняльний аналіз пасивів ТОВ «Агроплант», тис грн.

Найменування активів	2022рік	2024 рік	+,- 2024р. до 2022р.	% 2024р до 2022р.
I Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий капітал)	73	73	0	100,0
Нерозподілений прибуток	88477	90392	1915	102,2
Усього за розділом I	88550	90465	1915	102,2
II Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Довгострокові кредити банків	5357	4530	-827	84,6
Інші довгострокові зобов'язання	160	44	-116	27,5
Усього за розділом II	5517	4574	-943	82,9
III Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	4964	12663	7699	255,1
Кредиторська заборгованість				
- товари, роботи, послуги	1144	1098	-46	96,0
- розрахунки із бюджетом	330	683	353	207,0
- розрахунки із страхування	17	37	20	217,6
- розрахунки з оплати праці	137	205	68	149,6
Доходи майбутніх періодів	183	294	111	160,7
Інші поточні зобов'язання	15	13	-2	86,7
Усього за розділом III	6790	14993	8203	220,8
Баланс	100857	110032	9175	109,1

Показники залучення кредитних запозичень, при стабільному власному фінансовому забезпеченні, свідчить, що ТОВ «Агроплант» здійснює інвестиційні запозичення для реалізації іноваційних проектів розвитку господарської діяльності.

До стратегічних завдань розвитку агробізнесу сільськогосподарських підприємств насамперед належить планування ефективного та раціонального використання капіталу, який формується за рахунок матеріально-технічних,

фінансових ресурсів. Сучасні ринкові умови зумовлюють агроформування для стабільного ведення бізнесу здійснювати підвищення рівня капіталізації виробництва із залученням внутрішніх та зовнішніх видів ресурсних активів.

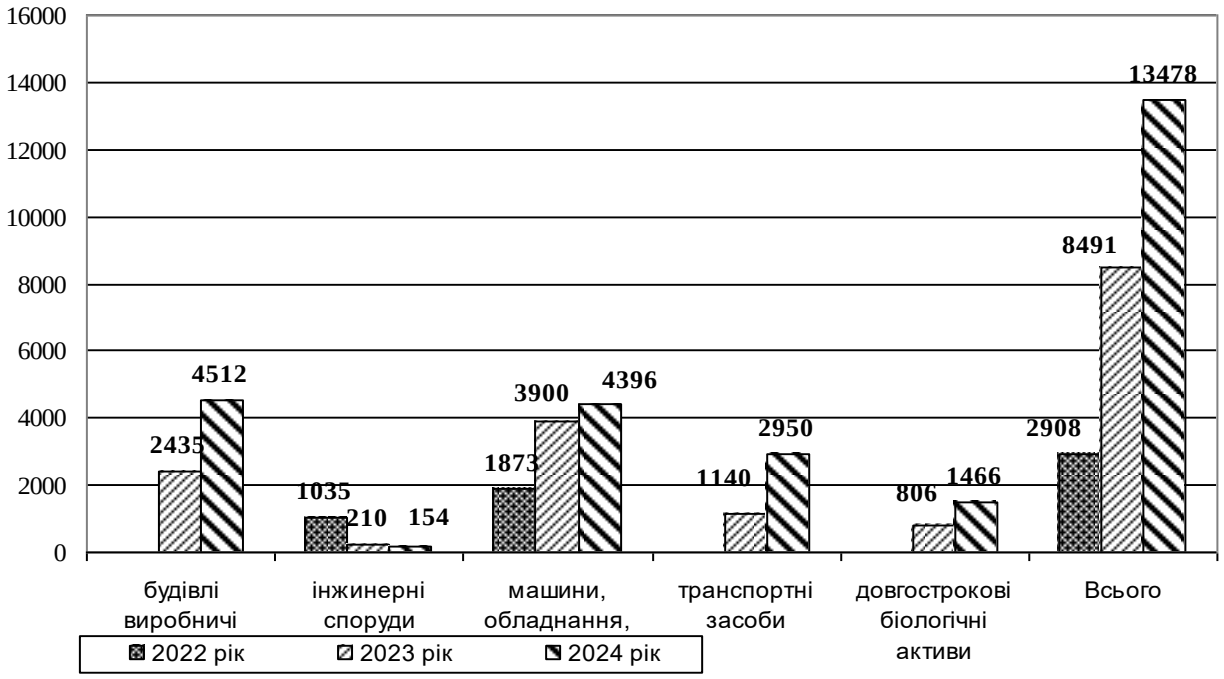

Рис. 2.1 Динаміка залучених капітальних інвестицій протягом 2022-2024 років ТОВ “Агроплант» за видами активів, (тис грн).

Забезпечуючи стабілізацію та розвиток власного агробізнесу керівництво ТОВ «Агроплант» протягом досліджую чого періоду 2022-2024 років спрямовували, як власні так і запозиченні фінансові ресурси на капіталізацію власного сільськогосподарського виробництва за основними напрямами:

- на проведення реконструкції та будівництво виробничих будівель;
- на оновлення машино-тракторного парку, обладнання, інвентаря;
- на розширення площ ягідника – лохини;
- на поповнення племінного поголів’я кролів.

Цифровий матеріал наведений на рисунку 2.1, динаміки залучених капітальних інвестицій ТОВ «Агроплант» у власне сільськогосподарське виробництво потягом 2022-2024 років засвідчує щорічний ріст вкладень.

Повномасштабні воєнні дії рф проти України в лютому 2022 року внесли значні корективи у функціонування сільськогосподарського виробництва, як кожного окремого підприємства так і країни в цілому. Протягом 2022 року ТОВ «Агроплант» за рахунок власних фінансових ресурсів на загальну вартість 2908 тис грн., здійснили капітальне інвестування у оновлення інженерних комунікацій в кролівничій фермі та придбання необхідного обладнання та агрегатів до сільськогосподарської техніки. Протягом 2023-2024 років інвестування в матеріально-технічні активи ТОВ «Агроплант» значно було збільшено. Так у 2023 році каті пальні інвестиції склали 8491 тис грн., у 2024 році – 13478 тис грн., що засвідчує про оптимістичний настрій керівництва ТОВ «Агроплант» щодо перспективного розвитку власного агробізнесу.

За рахунок перспективному плануванню, аналізуючи кон'юнктуру продовольчого забезпечення щодо видів сільськогосподарської продукції, якої потребує споживач, при цьому ринок якої не в повній мірі наповнений, керівництво ТОВ «Агроплант» поряд із традиційним вирощуванням зернових та технічних культур, зробили акцент на розвитку кролівництва та вирощуванні лохини.

Започаткований в 2015 році інвестиційний проект – кролеферми, річною потужністю вирощування кролів від 30 тисяч голів, сьогодні успішно функціонує, як проект під запатентованою торговою маркою «Наш Кріль».

В ТОВ «Агроплант» функціонує повний цикл від вирощування кролів, їх забою, обробки м'ясних тушок, реалізації через власні торгівельні точки.

Дана продукція користується попитом у споживачів.

В 2018 році ТОВ «Агроплант» розпочали проект по створенню ягідника, заклавши на площі 7,3 га насадження чорниці сорту ВВ001 та лохини сортів Ліберті і Гурон.

Закладання ягідника – чорниці та лохини на промисловій основі ТОВ «Агроплант» було зроблено в перше на території Уманського району.

Реалізація ТОВ «Агроплант» даних двох проектів є альтернативними видами до традиційного ведення галузі сільського господарства на Уманщині. Впровадження інвестиційних проектів сприяло розширенню виробництва, створенню нових робочих місць для сільських жителів, що позитивно відзначається на збільшенню доходу як конкретної сільської родини так і наповненню місцевого бюджету громади за рахунок збільшення сплати податків підприємством від виробничої діяльності.

Підсумовуючи результати аналізу економічної та інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства ТОВ «Агроплант», можна стверджувати, що підвищення рівня диверсифікації агровиробництва в сучасних умовах потребує розширення спектру форм і джерел інвестування. Обсяги та напрями інвестиційної активності сільськогосподарського підприємства значною мірою визначаються статусом визначеної галузі в структурі загального аграрного виробництва, а також особливостями потреб аграрного ринку щодо видів сільськогосподарської продукції виробництво якої здатне освоїти суб'єкт господарювання. Основні мотиви інвестування включають отримання доходу, збереження вкладених коштів та досягнення соціального результату. Водночас аграрне виробництво має низку відмінностей від інших галузей, зокрема високу залежність від природно-кліматичних умов, сезонність, а також використання живих організмів, що впливає на специфіку інвестиційного середовища в галузі. Це зумовлює потребу в інвестуванні у збереження родючості ґрунтів та забезпечення життєздатності біологічних ресурсів. Окрім того, важливою рисою інвестиційної діяльності в аграрному секторі є необхідність фінансування соціальної сфери та сільської інфраструктури, оскільки сучасне сільське господарство виконує не лише виробничу, але й соціальну функцію для сільського населення.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В ТОВ «АГРОПЛАНТ» УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інвестиційна привабливість аграрного сектору безпосередньо залежить від здатності підприємства формувати ефективну інвестиційну стратегію, яка є складовою частиною його загальної економічної політики. Така стратегія повинна сприяти не лише зростанню ринкової вартості підприємства, але й забезпеченню його сталого розвитку на довгострокову перспективу. У сучасних умовах глобальної конкуренції та швидкої трансформації ринку, аграрні підприємства мають орієнтуватися на стратегічне планування інвестиційної діяльності з урахуванням як внутрішніх ресурсів, так і змін у зовнішньому середовищі.

Формування ефективної інвестиційної стратегії вимагає тісної взаємодії з фінансовими установами, інституційними інвесторами та органами державної влади. Важливою передумовою для цього є ретельне вивчення специфіки регіону, де функціонує підприємство, з урахуванням його інфраструктурних, соціально-економічних і природно-кліматичних характеристик. Такий підхід дозволяє максимально адаптувати стратегію до реальних умов господарювання та підвищити зацікавленість потенційних інвесторів.

Інвестиційна політика підприємства повинна ґрунтуватися на стратегічних орієнтирах, які включають:

- визначення пріоритетних напрямів розвитку виробництва;
- врахування ризиків, пов’язаних з галузевими і регіональними особливостями;
- пошук ефективних форм співпраці з інвесторами;
- підвищення прозорості фінансової звітності;
- оптимізацію структури капіталовкладень.

Розробка інвестиційної стратегії має включати всебічний аналіз як внутрішнього середовища (ресурсного потенціалу, організаційної структури, фінансового стану), так і зовнішніх чинників (ринкової кон'юнктури, політичної стабільності, податкового та інвестиційного клімату). Важливо забезпечити узгодженість між стратегічними завданнями підприємства та механізмами їх досягнення шляхом інвестування.

Алгоритм побудови інвестиційної стратегії доцільно реалізувати поетапно:

1. Оцінка результатів попередньої інвестиційної діяльності, виявлення її сильних і слабких сторін.
2. Дослідження зовнішнього інвестиційного середовища, зокрема законодавчих змін, тенденцій ринку капіталів, валютної політики тощо.
3. Визначення ключових напрямів стратегічного розвитку аграрного підприємства з урахуванням його конкурентних переваг.
4. Формування інвестиційних пріоритетів відповідно до ризиків і потенційної дохідності окремих проектів.
5. Розробка політики розміщення інвестицій за джерелами фінансування та напрямками вкладень (основні засоби, інновації, екологічні програми).
6. Проєктування галузевої та регіональної структури інвестиційної діяльності, що дозволяє зменшити залежність від коливань одного ринку або виробничого напрямку.
7. Координація інвестиційних рішень із загальною бізнес-стратегією підприємства, визначення механізмів контролю та коригування інвестиційних планів.

Застосування такого комплексного підходу дозволяє систематизувати управління інвестиціями та підвищити ефективність прийняття рішень у цій сфері (рис.3.1). Водночас, це створює позитивний імідж підприємства, покращує його кредитний рейтинг і полегшує доступ до зовнішніх джерел фінансування.

Підвищення інвестиційної привабливості аграрного виробництва можливе лише за умови створення сприятливого інституційного середовища, що передбачає стабільне законодавство, гарантії прав інвесторів, підтримку державних програм розвитку сільського господарства, а також впровадження інноваційних технологій і діджиталізацію управлінських процесів.

Проведення детального аналізу інвестиційного потенціалу підприємства та розробка ефективної стратегії інвестування є ключовими факторами забезпечення його конкурентоспроможності та стійкого економічного зростання в умовах динамічного ринку.

Рис. 3.1 Алгоритм розробки інвестиційної політики в підприємстві

Аналізуючи загальні тенденції інвестиційної політики у сільськогосподарському виробництві як у масштабах країни, так і на прикладі аграрних підприємств Уманського району, можна відзначити наявність дисбалансу в напрямах використання інвестиційних ресурсів. Переважна

частина капіталовкладень аграріїв спрямовується на придбання технічного оснащення для вирощування та збору зернових і олійних культур. За офіційною статистикою, приблизно 80% усіх капітальних інвестицій у сільське господарство спрямовуються на виробництво однорічних культур. Основну частку таких інвестицій займає зернове господарство та вирощування соняшника, оскільки ці культури мають високий попит як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

З метою активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств важливо забезпечити зростання їх інвестиційної привабливості. Під цим поняттям розуміють характеристику підприємства як об'єкта потенційного інвестування. Вона є ключовим критерієм для інвесторів при прийнятті рішення про вкладення коштів, оскільки тісно пов'язана як зі стратегією розвитку самого підприємства, так і з інтересами можливих інвесторів.

Існує кілька підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, які можна умовно згрупувати в чотири основні напрями:

1. Інвестиційна привабливість розглядається як одна з передумов розвитку підприємства, яка визначається його економічним станом та здатністю забезпечити прибутковість або інші вигоди для інвестора у прийнятний термін.

2. Інвестиційна привабливість також є важливою умовою для реалізації інвестицій, оскільки включає сукупність об'єктивних характеристик, ресурсів і можливостей, що формують попит на вкладення в основний капітал.

3. У деяких підходах інвестиційна привабливість трактується як сукупність економічних та фінансових показників, що дозволяють оцінити потенціал підприємства отримати максимальний прибуток при мінімальних ризиках.

4. Водночас інвестиційна привабливість тісно пов'язана з ефективністю інвестицій: чим вищий рівень віддачі від вкладених коштів, тим

привабливішим стає об’єкт для нових інвесторів, що стимулює подальше зростання інвестиційної активності. І навпаки – низька ефективність стримує зацікавленість інвесторів і зменшує обсяги інвестицій.

Отже, інвестиційна привабливість аграрного підприємства є результатом системної та цілеспрямованої роботи, спрямованої на формування сприятливих умов для залучення інвестицій з метою забезпечення сталого розвитку і підвищення конкурентоспроможності господарства.

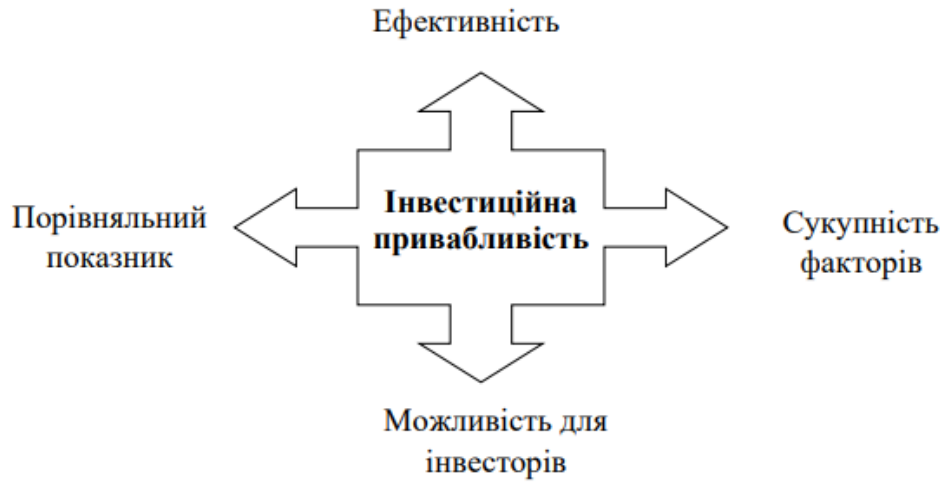

Рис. 3.2 Основні характеристики економічної категорії «інвестиційна привабливість»

Інвестиційна привабливість у контексті ефективності проявляється через те, що очікувана результативність інвестиційної діяльності зазвичай базується на фактичних показниках ефективності поточної господарської діяльності підприємства. Її оцінювання передбачає комплексний аналіз фінансово-господарських результатів, ефективності операційної діяльності, рівня управлінських процесів та фінансової стабільності. Як економічна категорія, інвестиційна привабливість містить у собі подвійність: вона формується шляхом співвіднесення інвестиційного потенціалу з можливими ризиками. Цей показник має порівняльний характер, оскільки інвестори зазвичай обирають об’єкт інвестування шляхом зіставлення його характеристик з аналогічними параметрами інших підприємств-претендентів.

Жодна галузь економіки, особливо така ресурсомістка, як агропромисловий комплекс, не здатна стабільно розвиватися без належних умов, зокрема достатнього рівня капітальних вкладень і високої інтенсивності інвестування.

Світова практика країн із розвиненою економікою свідчить, що підвищення ефективності аграрного виробництва є результатом комплексного підходу до вирішення організаційних, економічних, земельних, соціальних питань, модернізації структури галузі, інтенсифікації процесів та впровадження сучасних наукових і технологічних розробок.

Формування інвестиційної привабливості аграрного підприємства залежить не лише від його господарських показників та фінансової спроможності, а й від рівня організації управління. Особливе значення має здатність підприємства презентувати себе як перспективний інвестиційний об’єкт і ефективно підкреслювати свої конкурентні переваги. Важливим є також акцент на позитивних характеристиках регіону та країни загалом, що може додатково вплинути на рішення потенційних інвесторів.

Ключові характеристики сільськогосподарського підприємства, що визначають його інвестиційну привабливість, включають:

- оцінку попиту на його продукцію, що свідчить про зацікавленість інвесторів у співпраці;

- залучення капіталу для покращення економічних результатів і підвищення ефективності господарської діяльності;

- розгляд інвестиційного проєкту з урахуванням етапів його реалізації відповідно до життєвого циклу;

- визначення обсягу фінансування, необхідного для реалізації проєкту;

- надання інвесторам чіткої та повної інформації про проєкт, його цілі, переваги та очікувані результати;

- активне просування переваг підприємства на внутрішньому та міжнародному рівнях із метою зацікавлення потенційних інвесторів у вкладенні коштів.

З урахуванням ключових характеристик інвестиційної привабливості підприємства, доцільно аналізувати його інвестиційні перспективи з позиції маркетингового підходу. У цьому контексті господарська діяльність агропідприємств може розглядатися як система дій, спрямованих не лише на підвищення рентабельності, але й на оптимізацію витрат та зниження собівартості виробництва.

У сучасних умовах ринкової економіки підприємства змушені адаптувати свою стратегію до потреб споживачів, орієнтуючись на ринковий попит. Застосування маркетингових стратегій стає необхідною умовою для забезпечення конкурентоспроможності продукції та досягнення вигідного рівня її реалізації. Ефективна реалізація маркетингової концепції дозволяє задовольняти інтереси як виробника, так і кінцевого споживача, оскільки передбачає врахування запитів усіх учасників економічного процесу.

Крім того, така концепція дає змогу враховувати потреби широкого кола стейкголдерів, включаючи інвесторів, власників, управлінців, споживачів та партнерів, що, у свою чергу, сприяє раціональному використанню інвестиційних ресурсів і забезпечує стійкий розвиток аграрного виробництва. Завдяки інтеграції маркетингового підходу у формування інвестиційної стратегії аграрного підприємства підвищується його здатність приваблювати капітал, зміцнюється фінансова база та розширюються можливості для інноваційного оновлення.

Модель інтересів учасників інвестиційного процесу, представлена на схемі (рис. 3.3), дозволяє наочно відобразити вплив різних економічних показників на прийняття рішень усіма суб’єктами, залученими до інвестування у сільське господарство. Вона дає змогу зрозуміти, які саме чинники формують мотивацію кожного учасника — від інвестора до підприємства, яке отримує ресурси. Завдяки такій моделі можна краще усвідомити логіку взаємодії сторін, і, відповідно, підвищити ефективність управління інвестиційними процесами.

Координація дій усіх учасників інвестиційного середовища, включно з внутрішніми й зовнішніми партнерами, сприяє узгодженості господарських процесів на підприємстві. Для об'єктивного визначення ступеня позитивного сприйняття проєкту кожним учасником доцільно враховувати низку індивідуальних чинників, що безпосередньо впливають на прийняття рішень щодо інвестування.

Інвестори, як правило, очікують не лише повернення вкладених коштів, але й формування стійкої економічної доданої вартості в межах проєкту. Цей фактор значно впливає на їхню зацікавленість та готовність до участі у фінансуванні. Успішне задоволення інтересів інвестора, зокрема шляхом демонстрації потенціалу прибутковості та низьких ризиків, стає вирішальним чинником для прискорення окупності проєкту та отримання стабільного доходу від діяльності аграрного підприємства.

Рис. 3.4 Модель інтересів учасників інвестиційного процесу в контексті економічної діяльності сільськогосподарських підприємств

Інвестиційна привабливість будь-якого об’єкта капіталовкладень є результатом складної взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів. У першу чергу вона формується на рівні самого підприємства, тобто всередині його господарської системи. Основу для визначення цього показника становить оцінка фінансово-економічного стану підприємства, ефективність його функціонування, наявність чітко визначеної стратегії розвитку, реалізація поставлених цілей, а також рівень конкурентоспроможності як самого підприємства, так і його продукції.

Водночас зовнішні умови здатні коригувати загальну оцінку інвестиційної привабливості. На рівні держави чи окремих галузей формується середовище, в якому відбувається інвестиційна діяльність. Це середовище визначається інвестиційним кліматом – сукупністю політичних, економічних, правових, соціальних і технологічних умов, які впливають на рішення потенційних інвесторів щодо доцільності вкладення капіталу.

На думку Н.І. Райтера, інвестиційна привабливість аграрних підприємств – це комплекс факторів, що виникають як усередині самого господарюючого суб’єкта, так і поза його межами. Саме вони мотивують інвесторів спрямовувати власні або залучені ресурси в реальні інвестиційні проєкти, які охоплюють виробництво, переробку й реалізацію сільськогосподарської продукції, а також модернізацію інфраструктурних елементів аграрного сектору – зокрема виробничих, транспортних і логістичних систем.

Оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств можна відобразити схематично на рисунку 3.5.

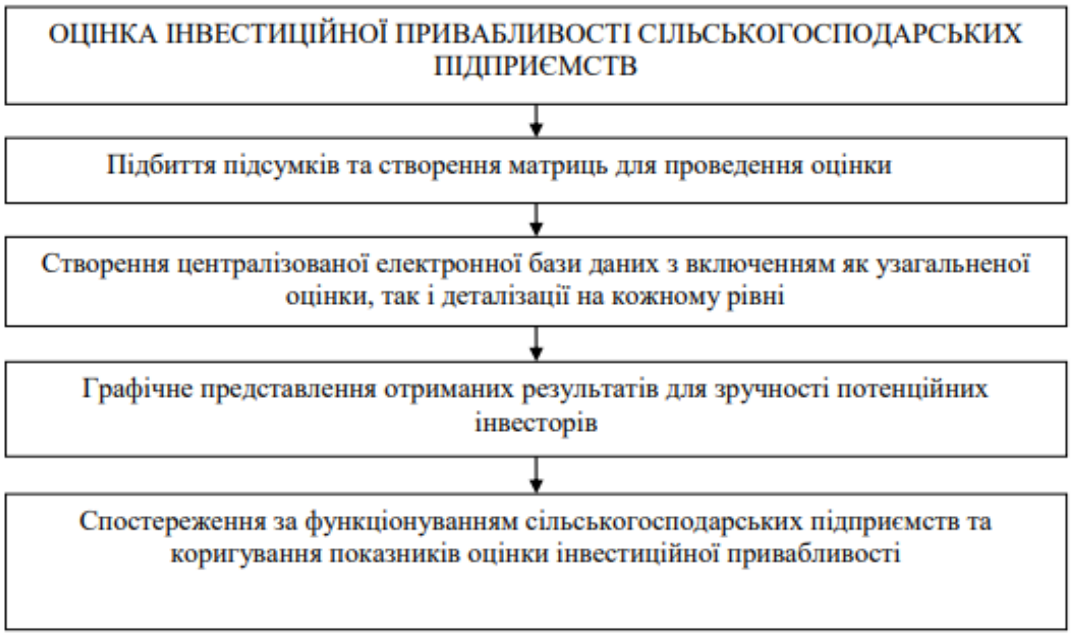

Рис. 3.5 Схема оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств

Збільшення ринкової вартості сільськогосподарського підприємства виступає однією з головних цілей для його власників і є ключовим фактором, що стимулює залучення інвестиційного капіталу. У зв’язку з цим важливо впроваджувати ефективні заходи, спрямовані на зростання цінності аграрного бізнесу.

Під час аналізу інвестиційної привабливості аграрних підприємств необхідно враховувати специфіку галузі. Оскільки сільське господарство охоплює широкий спектр видів діяльності, підприємства часто функціонують одночасно у декількох секторах, кожен із яких має свої особливості й критерії інвестиційної оцінки. Тому для об'єктивної характеристики інвестиційної привабливості необхідно окремо досліджувати кожен напрямок діяльності, в якому підприємство бере участь.

Оцінювання інвестиційної привабливості розглядається як важливий етап у системі прийняття інвестиційних рішень. Перед тим як здійснити капіталовкладення, інвестор вивчає можливості підприємства ефективно реалізувати інвестиційний проєкт, використовуючи наявні матеріальні

ресурси, управлінський досвід і кадровий потенціал. Основна мета — досягнення найвищої економічної віддачі у формі прибутку.

Одним із визначальних організаційно-економічних факторів, що впливають на інвестиційну привабливість аграрного бізнесу, є майнові права підприємства. Зокрема, у сфері рослинництва вагоме значення має наявність законних підстав на користування земельними ділянками, що підтверджується відповідними правовстановлюючими документами — такими як акти на право власності або договори оренди земельних паїв.

Як вже було відзначено в розділі 2, при проведенні аналізу господарської діяльності ТОВ «Агроплант» Уманського району та його напрямів інвестиційної привабливості, дане господарство постійно здійснює пошук перспективних напрямів розвитку сільськогосподарського виробництва з метою підвищення ефективності виробництва та збільшення прибутковості.

Для аграрного сектора здійснення диверсифікації у власному виробництві дозволяє покращувати стан продуктивних сил, підвищувати кваліфікації кадрів, вдосконалювати організаційні та інституційні відносини. Також варто зауважити, що сучасний глобальний аграрно-продовольчий ринок вимагає постійного від сільськогосподарських товаровиробників впровадження інноваційних продуктів, які попередньо є нішевими і лише з часом набувають більш широкого розповсюдження.

Проведення оцінки кон'юнктури ринків на предмет попиту та пропозицій на ряд нетрадиційних сільськогосподарських культур спонукало керівництво ТОВ «Агроплант» в 2018 році розпочаи реалізацію, не традиційного для центрального регіону України та зовсім не освоєного на теренах Уманщини, напряму рослинницької галузі, це вирощування лохини.

У 2017 році в Україні площі вирощування лохини на промисловій основі складали лише 1,5 тис га, до 2022 року площа насаджень лохини збільшилась до 5,5 тис га, що є досить не значним відсотком в загальній структурі площ під плодовими багаторічними насадженнями. Загальний обсяг вирощування ягоди у 2019 році склав близько 2,3 тис. тонн, а у 2022 році вже – 13 тис тонн,

з яких 2,5 тис тонн було реалізовано на експорт. Динаміка приросту площ насаджень лохини свідчить про високу популярність даної культури. Отже, вирощування лохини варто розглядати як яскравий приклад нішевої культури яка збільшує свою запитуванність на внутрішньому ринку та має потенціал до збільшення експорту.

Процес диверсифікації для аграрного сектору економіки в цілому є досить перспективним та корисним, так як опанування підприємствами нових виробничих напрямів дозволяє йому розвивати варіативність у виробництві, що сприяє покращенню різноманітності продукції для потреб населення. Одним із напрямів диверсифікації в сільськогосподарському виробництві є приклад вирощування нішевої культури - лохини та перспективне переведення її в традиційну ягоду, де критично важливим аспектом є поступово зниження її вартості через вдосконалення технології її вирощування, що дозволить збільшити сегмент споживачів даного продукту.

ТОВ «Агроплант» пропонується до впровадження новітні технології для розширення лохинового бізнесу, які дозволяють підвищувати якість ягід та збільшити урожайність даної культури від 30% і більше.

Інтенсифікація вирощування лохини є стратегічним підходом, спрямованим на максимальне використання потенціалу плантації з одночасним дотриманням екологічного балансу. Основними завданнями такого підходу виступають не лише збільшення врожайності, а й покращення якості ягідної продукції та підвищення загальної економічної результативності виробничого процесу.

Досягнення врожайності на рівні 20 тонн з гектара (при тому, що на сьогодні середній показник у ТОВ «Агроплант» становить 10–12 тонн/га) потребує впровадження передових технологічних рішень. Йдеться про застосування сучасних систем зрошення, фертигації та моніторингу агрофізичних показників за допомогою спеціалізованих датчиків. Завдяки таким технологіям рослини отримують точну кількість води й поживних речовин відповідно до фаз їх розвитку, що сприяє ефективнішому

використанню ресурсів, зниженню витрат та підвищенню рентабельності виробництва.

Окрему увагу слід приділяти якості ягід — зокрема, їх розміру, щільності та рівню вмісту цукрів. Саме ці характеристики є визначальними при реалізації лохини на внутрішньому та міжнародному ринках, адже вони впливають на кінцеву ціну продукції.

Інноваційні підходи у вирощуванні, зокрема використання тунельних укриттів і професійних систем краплинного зрошення в поєднанні з фертигацією, дозволяють точно доставляти вологу й добрива до кореневої зони рослин. Сучасні датчики контролюють рівень вологості ґрунту та погодні умови, забезпечуючи своєчасне та раціональне управління поливом і підживленням.

Тунелі — це легкі тепличні конструкції з пасивною вентиляцією, покриті зазвичай одним шаром поліетиленової плівки. Їхня головна перевага полягає у можливості вийти на ринок на 1–3 тижні раніше, ніж у відкритому ґрунті, а також продовжити період збирання врожаю. Завдяки правильно підібраним сортам ягідний сезон може бути подовжений із 10 тижнів до 4–5 місяців. Для пізнього збору особливо ефективними вважаються такі сорти, як Centralblue, Veluto Blue та Last Call.

Вирощування лохини в тунелях є одним із провідних рішень, що сприяє підвищенню врожайності та забезпеченню захисту рослин від негативного впливу погодних факторів. Завдяки створенню стабільного мікроклімату всередині тунелю покращується якість ягід, а також з’являється можливість гнучко планувати періоди збору врожаю, на відміну від традиційного вирощування у відкритому ґрунті.

Лохина належить до культур, що добре ростуть у напівтіні, хоча достатній рівень сонячного світла стимулює її активне зростання й раннє цвітіння. Розсіяне освітлення, яке забезпечується поліетиленовим покриттям тунелів, дозволяє значно збільшити врожайність — у 2–3 рази. Водночас важливо враховувати, що при температурі понад 28°C у рослин може

знижуватись здатність до формування квіткових бруньок і зменшується концентрація вуглеводів. Оптимальний температурний режим для росту та розвитку лохини, залежно від сорту, зазвичай становить 22–28°C, а допустимий мінімум — 12–16°C.

Захищене середовище тунелів також мінімізує ризики, пов’язані з заморозками, сильними дощами або градом, які можуть завдати серйозної шкоди насадженням. Крім того, обмежене випаровування дозволяє раціональніше використовувати воду та добрива. Проте високий рівень вологості у закритому просторі сприяє розвитку грибкових захворювань, тому контроль вологісного режиму є критично важливим. Так, відносна вологість понад 40% запобігає передчасному закриттю продихів, тоді як показник нижче 80% сприяє зменшенню поширення патогенів.

Слід зазначити, що початкові витрати на встановлення тунельних конструкцій вищі, ніж при традиційному вирощуванні, однак ці інвестиції швидко окуповуються завдяки суттєвому підвищенню врожайності, поліпшенню товарної якості ягід і, відповідно, вищій ціні реалізації. При вирощуванні лохини в тунелях урожайність може бути на 30–40% більшою, а сам врожай — більш передбачуваним, що особливо важливо для стабільних поставок, зокрема на експортні ринки.

Важливою складовою успішного ведення ягідного бізнесу, зокрема вирощування лохини, є правильний підбір сортів, які сприятимуть підвищенню врожайності насаджень. Протягом останніх років з’явилися нові сорти лохини з покращеними характеристиками. Так, сорт Аврора вирізняється великими ягодами та добрими показниками лежкості, що робить його особливо привабливим для зовнішніх ринків. Сорт Валор демонструє високу продуктивність і стійкість до шкідників, однак потребує ретельного формування куща через інтенсивну обрізку. Каліпсо цінується за солодкий смак і пізній період дозрівання, хоча його ягоди зберігаються недовго. Натомість Карго ідеально підходить для механізованого збору завдяки компактній формі куща, хоч ягоди у нього мають середній розмір.

У сучасних умовах усе більшої популярності набуває технологія вирощування лохини в контейнерах, особливо у поєднанні з тунельним накриттям. Такий підхід дає змогу досягти мінімальної врожайності на рівні 20 тонн з гектара, що значно перевищує показники традиційного способу вирощування.

Основні переваги контейнерної технології вирощування лохини:

- можливість розміщення рослин у будь-якому зручному місці, незалежно від якості ґрунтів;
- компактне розташування — до 8,5 тисячі кущів і більше на гектар, тоді як за класичною схемою висаджують близько 3,4 тисячі;
- урожайність від 20 тонн на гектар і більше;
- швидкий розвиток рослин і вихід на стабільне плодоношення (від 2 кг з куща) вже на третій рік після висадки;
- можливість вирощування під плівкою з метою отримання врожаю в ранні строки або поза сезоном;
- повний контроль над процесами поливу та живлення;
- полегшене обслуговування плантації;
- суттєве зменшення потреби у ручній праці.

Завдяки гнучкості та ефективності цієї технології, вона відкриває нові перспективи для розвитку інтенсивного ягідництва, зокрема для експортоорієнтованих господарств.

Лохина належить до культур, що потребують кислого середовища — оптимальний рівень pH ґрунту для неї становить 4,5–5,2. Проте завдяки новітнім селекційним досягненням і вдосконаленню агротехнологій, з’явилась можливість успішно вирощувати рослину і на субстратах із pH до 6–6,5. Саме тому контейнерна технологія вирощування лохини стає дедалі популярнішою, особливо в регіонах із непридатними для класичного вирощування ґрунтами. Такий підхід дозволяє повністю контролювати хімічний склад та фізичні властивості середовища для росту, що забезпечує стабільну якість та обсяг врожаю.

Для наповнення контейнерів використовують органічні субстрати, серед яких найчастіше застосовуються:

- верховий торф із волокнистою структурою (pH 3,5–4,5);
- суміш торфу та перліту великої фракції (рекомендовано при використанні води низької якості);
- комбінація торфу та хвойної кори (не підходить при поганій якості води);
- суміш торфу з кокосовим волокном;
- чисте кокосове волокно.

Хоча первинні інвестиції у контейнерне вирощування лохини суттєво вищі порівняно з традиційним методом (оскільки потрібно придбати контейнери, субстрати, встановити системи поливу й фертигації), цей формат відзначається вищою рентабельністю. Найважливішими факторами успіху є точне дозування води та поживних речовин, що передбачає більші операційні витрати. Вартість закладання такої плантації на гектарі може сягати від 1 млн грн, залежно від вибраних матеріалів та технологічного рівня.

Проте економічні показники підтверджують доцільність цих вкладень. Наприклад, у сорту Дюк врожайність із гектара в контейнерах на 3 тонни вища, ніж при традиційному вирощуванні. Крім того, плоди стають більшими, мають кращий смак і вищий вміст цукрів. Відповідно, дохід від реалізації продукції зростає — навіть за помірними розрахунками від 500 тис. грн на гектар і більше, залежно від ринкової ціни та каналу збуту (опт чи роздріб). Схожі результати отримані й для сортів Ліберті та Дрейпер.

Окремо варто відзначити, що збільшення щільності посадки — ще один ефективний спосіб підвищити врожайність. Якщо для класичного методу типовою є схема 3 × 1 м, то в умовах контейнерного вирощування в тунелях можна завдяки оптимізації простору та шаховому розміщенню розмістити від 6000 до 8000 кущів на гектар. Таке ущільнення, хоч і потребує додаткових витрат на посадковий матеріал і догляд, дозволяє швидше досягнути точки окупності, адже врожайність зростає не лише завдяки кількості кущів, а й через покращені умови їх розвитку.

На всіх етапах вирощування лохини ключове значення має забезпечення збалансованого живлення рослин. Щоб досягти врожайності понад 20 тонн з гектара, необхідно професійно підходити до питання удобрення. Сучасний підхід ґрунтується на принципах сталого розвитку, що передбачає мінімізацію використання хімічних засобів і підтримку природних процесів у ґрунті.

Зокрема, застосування біологічних препаратів — таких як корисні бактерії Bacillus або Azotobacter — сприяє оздоровленню ґрунтового середовища, підвищує стійкість рослин до стресів і забезпечує кращу адаптацію. Окрім того, використання амінокислот і біостимуляторів позитивно впливає на розвиток лохини, дозволяючи рослинам легше переносити несприятливі погодні умови. Завдяки цим підходам зменшується негативний вплив зовнішніх факторів, а якість та обсяг урожаю зростають.

Одним із найвагоміших елементів витрат у процесі вирощування лохини є ручна праця, яка становить близько 56% у загальній структурі собівартості. У зв’язку з цим важливим напрямом розвитку галузі є механізація процесів, зокрема автоматизований збір урожаю, що дозволяє суттєво знизити собівартість продукції.

У плані витрат, традиційне вирощування лохини передбачає середню собівартість близько 100 грн/кг, тоді як інтенсивна контейнерна технологія — близько 150 грн/кг. Водночас при правильному догляді, коли урожайність перевищує 20 тонн/га, інтенсивне вирощування стає значно прибутковішим. За умов оптової ціни 200 грн/кг, валовий дохід може становити до 4 млн грн з гектара, в той час як при традиційній технології (середній урожай — 12 тонн/га) — близько 2,8 млн грн.

Оцінюючи прибутковість вирощування лохини, важливо враховувати ринкову кон’юнктуру, адже попит на ягоду варіюється залежно від країни, її споживчих звичок, рівня поінформованості про корисні властивості лохини, наявності маркетингових кампаній і доступності продукції. Проте загальна тенденція свідчить про стале зростання попиту, що зумовлене все більшим інтересом до здорового харчування та натуральних джерел антиоксидантів.

Сьогодні українське ягідництво переживає етап активного розвитку, дедалі впевненіше заявляючи про себе на міжнародному ринку. У цьому контексті інвестиційний проєкт із розширення площ вирощування лохини в ТОВ «Агроплант» є перспективним та інноваційним. Його реалізація сприятиме не лише підвищенню економічної ефективності підприємства, а й сприятиме формуванню його інвестиційної привабливості.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах економічної нестабільності, викликаної як зовнішніми загрозами, так і внутрішніми трансформаціями в аграрному секторі, питання управління інвестиційною привабливістю підприємств набуває особливої актуальності. Дипломна робота присвячена дослідженню теоретичних засад, аналізу практичної діяльності та обґрунтуванню напрямів підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства ТОВ «Агроплант». На основі проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Інвестиційна привабливість як економічна категорія має багатокомпонентну природу та відображає сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають спроможність підприємства зацікавити потенційного інвестора. Теоретичний аналіз показав, що ця характеристика охоплює не лише фінансову стійкість, але й рівень управлінської ефективності, інноваційного потенціалу, ринкової позиції та репутаційних характеристик суб'єкта господарювання. Формування інвестиційної привабливості підприємства можливе за умови впровадження ефективного інвестиційного менеджменту, прогнозування ризиків і розробки системи оцінки ключових показників діяльності.

2. Загалом інвестиційна привабливість об'єкта інвестування це результат багатовимірної взаємодії зовнішніх та внутрішніх чинників. Безумовно рівень інвестиційної привабливості підприємств формується на внутрішньогосподарському рівні. Даний показник формується на основі аналізу майнового стану підприємства, ефективності його діяльності, наявності стратегії розвитку та виконання стратегічних цілей, рівня конкурентоспроможності підприємства та його продукції тощо.

3. На прикладі виробничо – економічної діяльності ТОВ «Агроплант» проаналізовано напрями інвестиційної активності сільськогосподарського виробництва та окреслено можливі інноваційні підходи та управлінські рішення щодо підвищення інвестиційної

привабливості досліджуваного господарства. ТОВ «Агроплант» характеризується стійким розвитком у сільськогосподарській сфері, що обумовлено як сприятливими природно-кліматичними умовами (грунтово-кліматичний потенціал), так і грамотним стратегічним плануванням. Основу виробництва становлять зернові та технічні культури, а також започатковано нові напрями - ягідництво й кролівництво, що свідчить про диверсифікацію господарської діяльності. Рівень спеціалізації підприємства відповідає ринковим потребам, забезпечуючи стабільне надходження прибутку.

4. Фінансово-економічний аналіз за 2022–2024 роки свідчить про позитивну динаміку розвитку ТОВ «Агроплант». Зокрема, вартість товарної продукції зросла на 32%, чистий прибуток – у 3 рази, продуктивність праці – на 3,9%, а прибуток на 1 га – у понад 3 рази. Це є свідченням ефективної виробничої діяльності, раціонального використання ресурсів та виваженої фінансової політики.

5. Структура активів і пасивів ТОВ «Агроплант» підтверджує його фінансову стійкість. Аналіз балансу показав збільшення загальних активів на 9,1%, зокрема оборотних активів – на 43,2%, що обумовлено зростанням запасів і дебіторської заборгованості. Зростання власного капіталу та зменшення довгострокової заборгованості свідчать про зниження ризиків і підвищення рівня автономії підприємства.

6. ТОВ «Агроплант» ефективно використовує механізми залучення інвестицій: співпраця з Агрофірмою «Сади України» стала прикладом успішного інвестиційного проєкту, який дозволив підприємству модернізувати технічну базу, освоїти нові агротехнології, розширити виробничі потужності та створити додаткові робочі місця. Такий досвід підтверджує важливість стратегічних партнерств у формуванні привабливого інвестиційного іміджу.

7. Інноваційна активність підприємства проявляється через реалізацію власних інвестиційних проєктів, зокрема у кролівництві та ягідництві. Впровадження нових напрямів діяльності дозволяє не лише

підвищити прибутковість, а й зменшити ризики, пов’язані з коливаннями аграрного ринку. Збалансована структура посівних площ і диверсифіковане виробництво є ефективним інструментом адаптації до нестабільних ринкових умов.

8. Управління інвестиційною привабливістю підприємства має базуватись на системному підході, що включає стратегічне планування, обґрунтування економічної ефективності, моніторинг фінансових показників та управління ризиками. Перспективними напрямами підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Агроплант» є: розширення використання енергозберігаючих технологій, оптимізація структури капіталу, покращення аналітичного забезпечення та активізація роботи із зовнішніми інвесторами.

9. Результати дослідження засвідчили високий потенціал ТОВ «Агроплант» як інвестиційно привабливого об’єкта. За умов продовження диверсифікації виробництва, впровадження інноваційних технологій та подальшої оптимізації структури фінансування, підприємство може стати зразковою моделлю ефективного аграрного бізнесу в післявоєнній економіці України.

Отже, підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства є запорукою його сталого розвитку, фінансової стабільності та конкурентоспроможності на аграрному ринку. Ефективне управління інвестиційними процесами дозволить підприємству не лише зміцнити свої позиції, а й забезпечити перспективи зростання в умовах сучасних економічних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент: підручник. Київ: КНТЕУ, 2003. 398 с.
2. Бойко І.В. Оцінка інвестиційного потенціалу аграрних підприємств. Інноваційний розвиток економіки в умовах глобалізації: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 10-11 червня 2021 р. Харків: ХНЕУ, 2021. С. 221–224.
3. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: монографія. Донецьк, 2010. 444 с.
4. Гончар Л.П. Стратегії підвищення інвестиційної привабливості агрофірм. Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інт.-конф., м.Львів, 22-23 березня 2023 р. Ч. 2. Львів: ЛНУП, 2023. С. 282–285.
5. Григоренко Л.В. Управління розвитком аграрного бізнесу. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 298 с.
6. Дяченко А.М. Механізми підвищення інвестиційної привабливості підприємств АПК. Економіка та суспільство. 2020. №5. С. 47–54.
7. Звіти про фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання (ТОВ "Агроплант») за 2022 – 2024 рр.
8. Зубков Р.С., Дубас Р.Г., Самофалова М.О. Теоретико-методологічнии базис інвестиціи ного розвитку аграрного сектору України. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2025. Том 10. № 1. С. 146 – 152
9. Івашко Л.М. Оптимізація управління логістичними процесами у торгівлі. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2023. № 21(3(52). С. 365–389. DOI: https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.3(52).275817
10. Коваленко Ю.В. Інноваційні підходи до формування інвестиційної стратегії аграрного підприємства. Економіка та держава. 2023. №4. С. 67–72.
11. Козяр Н.О., 2018. Теоретичні підходи до трактування сутності

категорії «інвестиційна привабливість» у сільському господарстві. Агросвіт, 2018. №23, с. 66–72.

12. Кравчук Т.Є. Механізми залучення інвестицій в аграрну економіку України. Інноваційні процеси в економіці: стан, проблеми, перспективи: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 5-6 травня 2021 р. Одеса: ОНЕУ, 2021. С. 90–94.

13. Кузьменко О.С. Управління інвестиційною діяльністю підприємства. Харків: Видавництво "Фінанси і право", 2021. 276 с.

14. Кухар О.В. Інституціональні засади економічної безпеки аграрних підприємств та їх об’єднань. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 4. С. 48-54. https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-4-8.

15. Левченко А.М. Управління конкурентоспроможністю як чинник інвестиційної привабливості. Ефективна економіка. 2024. №4. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3412

16. Лещук Г.В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. №29, с. 93–97.

17. Литвин Н.О. Управлінські інструменти формування інвестиційної привабливості аграрного бізнесу. Ефективна економіка. 2020. №6. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3567

18. Мельник С.П. Управління інвестиційною діяльністю в АПК України. Сучасні тенденції та перспективи розвитку економіки: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 18-19 березня 2024 р. Вінниця: ВНАУ, 2024. С. 178–182.

19. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства та організації. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23.02.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Text (дата звернення: 12.04.2025).

20. Нестеренко О.Ю. Стратегічне планування як інструмент управління інвестиційною привабливістю підприємства. Економіка розвитку.

2021. №2. С. 105–112.

21. Павленко О.С. Економіка аграрного виробництва: сучасний інвестиційний аспект. Київ: Економічна думка, 2019. 300 с.

22. Пархоменко І.В. Інвестиційна привабливість аграрного сектору: фактори впливу та оцінка. Економіка та суспільство. 2024. №5. С. 132–138.

23. Райтер Н.І. Основні індикатори інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. Ефективна економіка. 2018. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6448

24. Романчук Д.П. Проблеми та перспективи залучення інвестицій в аграрний сектор. Ефективна економіка. 2023. №2. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3041

25. Сахно А.А., Заремба О.Є. Інвестиції в земельні ресурси як фактор розвитку аграрного сектору. Економічна наука. 2024. № 22. С. 56-63.

26. Семенова Д.К. Управління інвестиційною привабливістю підприємства. Дніпро: Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2022. 79 с. URL: https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/7677

27. Сидоренко І.М. Методичні підходи до визначення інвестиційної привабливості агрофірм. Агросвіт. 2022. №6. С. 15–22.

28. Слободянюк С.В. Фінансові інструменти стимулювання інвестицій у сільське господарство. Інвестиції: практика та досвід. 2023. №6. С. 58–63.

29. Стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів в умовах сталого розвитку регіону: монографія / Зубков Р.С., Скупський Р.М., Завгородній А.В., Демчук Н.І. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2019. 369 с.

30. Тимченко П.О. Оцінювання привабливості аграрного сектору для інвесторів. Бізнес Інформ. 2021. №12. С. 41–46.

31. Тітенко З., Ліснічук В. Теоретичні основи визначення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Економіка та суспільство. 2024. №59. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-37

32. Хаєцька О.П. Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка, фінанси, менеджмент:

актуальні питання науки і практики. 2024. № 2 (68). С. 123-141. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-2-8

33. Черненко М.О. Управління інвестиційною привабливістю підприємств аграрного сектору. Сучасні проблеми економіки та управління: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 15-16 квітня 2023 р. Київ: КНЕУ, 2023. С. 144–148.

34. Шевченко І.О. Управління інвестиціями в сільському господарстві. Суми: Університетська книга, 2017. 282 с.

35. Шевченко Т.М. Оцінка інвестиційної привабливості аграрних підприємств в умовах нестабільного ринку. Економіка АПК. 2021. №7. С. 22

36. Шиян Н. Окремі аспекти оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів агробізнесу. Економіка та суспільство. 2021. № 34. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-9

37. Юрченко Т.Г. Особливості інвестиційної діяльності аграрних підприємств у воєнний час. Економіка України. 2023. №6. С. 22–29.